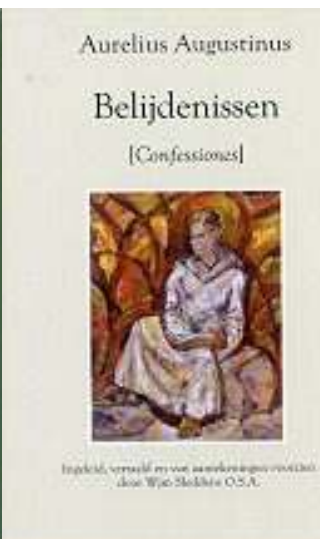
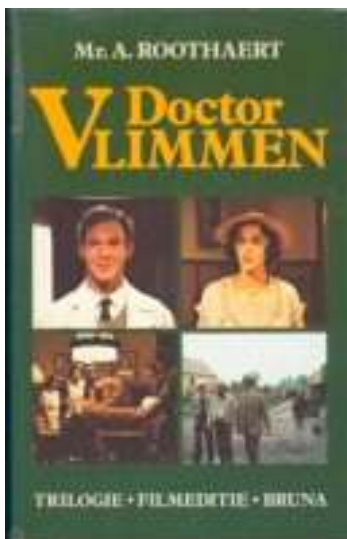

OP DE HOOGTE

Augustijns Centrum
de Boskapel

februari 2011

" ... bij tijd en wijle van mening verschillen zonder haat, alsof iemand het oneens was met zichzelf en juist door die schaars voorkomende onenigheid fleur geven aan de eensgezindheid van meestal ...."

(Augustinus, Belijdenissen, IV,8,13,p.113)

Colofon

'Op de Hoogte' is het bulletin van de Stichting Augustijns Centrum de Boskapel.

Het biedt ruimte voor Boskapellers en andere bezoekers van de kapel om te schrijven of te lezen over zaken die de gemeenschap van de Boskapel of de Kerk in het algemeen raken.

Ook geeft het informatie over vieringen in de kapel en activiteiten die vanuit de Boskapel worden ondernomen.

'Op de Hoogte' verschijnt 11 maal per jaar.

Redactie

Mechy Dolmans-van Oosterhout (*eindredactie*)

Frans van den Boogaard (*lay-out*)

Reinier Ligtenberg

Medewerker

Chris Dijkhuis

E-mailadres redactie: redactieodh@boskapel.nl

Druk

Helma Bertels

Adres Boskapel

Graafseweg 276

6532 ZV Nijmegen

tel/fax 024-3776968

b.g.g. 06-53362781 (past. Joost Koopmans)

homepage: www.boskapel.nl

e-mail: info@boskapel.nl

Postbank: 22 06 916, Rabobank: 15 78 32 856

t.n.v. Stichting Augustijns Centrum de Boskapel

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden teksten te weigeren, in te korten, of anderszins redactioneel te bewerken.

Copyright berust bij de auteurs van de bijdragen.

Inhoud

pag. 3	inhoud
pag. 3	van de redactie
pag. 5	liturgie kalender
pag. 7	van de bestuurstafel
pag. 9	neem niet en lees niet
pag. 12	het interview
pag. 14	dank aan de Boskapellers
pag. 15	voor u gelezen: Augustinus' De stad van God, boek XXI (2)
pag. 17	Amnesty informatie
pag. 18	Wat zoek je?
pag. 18	aanmelden voor de leesgroep Belijdenissen
pag. 19	projectkoor tijdens de Paaswake
pag. 19	onderhoudsdag ten behoeve van het augustijnenbos
pag. 20	un als der Rebbe tantst
pag. 21	bezinning, ontmoeting en verdieping

Van de redactie

In de hal van het Diaconessenhuis van de Evangelische Broedergemeenschap (E.B.G.) in Paramaribo hangt een groot schilderij van Jezus die een menigte van zwarte slaven toespreekt. Het verhaal erbij is dat de bewindslieden en plantagehouders van Suriname - voornamelijk Hollandse en Zeeuwse protestanten - hun christelijke godsdienst en daarmee Jezus, niet wilden delen met de slaven! Het waren de Hernhutters (de latere E.B.G.) die zich in de 18de eeuw als eersten het lot

van de slaven aantrokken en hun veelal in het geheim de Blijde Boodschap brachten.

Ik moest hieraan denken toen ik voor dit nummer een interview met Karel Peijnenborg uitwerkte. Karel is geen onbekende in de Boskapel: alleen al door zijn lengte is het bijna onmogelijk hem niet op te merken. Maar afgezien daarvan houdt hij zich al jaren met grote toewijding en enthousiasme bezig met het reilen en zeilen van de Boskapel. Zo zat hij in het theologenberaad dat nadacht over alternatieve vieringen zonder priester. De agapèviering, zoals wij die nu kennen,

bleek uiteindelijk de grootste overlevingskans te hebben. We zijn inmiddels aan deze agapèviering gewend en al weer geneigd ontspannen achterover te leunen. Het is geen eucharistieviering, maar belangrijk: het mag er ook niet te veel op lijken! "En daarom", zegt Karel, "is men uitgekomen op de brood-met-honingvorm, waarbij iedereen zichzelf bedient". Dat laatste trof me, uitdelen schijnt taboe te zijn! Terwijl je het toch ook zó zou kunnen zien: bij de eucharistie geeft Jezus zichzelf weg. Bij de agapè, het liefdesmaal van de eerste christenen, geven wij (in navolging van Jezus), onszelf weg aan elkaar en daarmee aan de wereld om ons heen. Wat dat betreft is het geen surrogaat van de eucharistie, maar eerder een natuurlijk vervolg! Wellicht zijn er meer Boskapellers, die daarom met mij willen zeggen: laten we (in Jezus naam), in plaats van het "lopend buffet" van nu, die schalen met brood en honing ter hand nemen en hartelijk en royaal aanbieden, waarbij we elkaar kunnen aankijken! Dit gebaar zal beter zichtbaar maken dat wij een gastvrije gemeenschap van liefde en vriendschap willen zijn.

 "durven wij dit áá.an.., of laten wij ze stáá.an..?!"

Dat de bemoeienis van de kerkleiding met het doen en laten van de gelovigen in vroegere tijden vele malen groter was dan nu, kunt u lezen bij Koen van Rossum. Zijn verhaal gaat over een tijd dat je echt niet alles lezen, schrijven en drukken mocht.

U hebt het al een paar afleveringen van *'Op de Hoogte'* kunnen zien: de lay-out is veranderd. Frans van den Boogaard en Reinier Ligtenberg hebben taken overgenomen van Hans Thoonen. Sinds 2001 heeft Hans, aanvankelijk samen met Jeroen Nootboom (die inmiddels is overleden), de technische verzorging van *'Op de Hoogte'* op zich genomen. Hans heeft altijd graag een steentje willen bijdragen maar zoekt na 10 jaar een nieuwe uitdaging. Hans, hartelijk bedankt voor jouw nimmer aflatende zorgzaamheid en inzet voor *'Op de Hoogte'*!

Dan is er Chris Dijkhuis met het vervolg van Augustinus' boek XXI van *de Stad Gods*. Het gaat nog steeds over wonderen en de discussies van Augustinus met zijn tijdgenoten hierover. Augustinus gaat bij zijn redeneren wel altijd uit van de waarheid van de bijbel!

In het vorige nummer is een nieuwe rubriek gestart: 'Een Boskapeller vraagt???' We zouden iedereen willen uitnodigen van deze mogelijkheid tot discussie gebruik te maken.

Tot slot: de Hamamelis staat in bloei en er zijn weer vogelgeluiden in de lucht!

Mechy Dolmans-van Oosterhout

Het volgende nummer verschijnt op 6 maart,
kopij inleveren uiterlijk op 24 februari bij:
redactieodh@boskapel.nl

Liturgie kalender

FEBRUARI 2011

tijd van de zondagsviering: 11.15 uur

liturgische kleur: groen

5e t/m 8e zondag door het jaar A

De komende weken lezen we uit de bergrede (Matteüs 5-7).

Deze rede is rijk aan wijsheden en houdt ons een spiegel voor.

Een spiegel om ons te toetsen. Waar sta ik in het leven?

zondag 6 februari	'Jij bent het licht' Matteüs 5,13-16 doop Dewi Oude-Alink	Joost Koopmans Eucharistieviering
zondag 13 februari	'Wat leert de traditie mij?' Matteüs 5, 17-37 voorstellen 1e communicanten	Joost Koopmans Eucharistieviering
zondag 20 februari	'Heb je vijand lief' Matteüs 5, 38-48	Tilly Jansen Agapèviering
zondag 27 februari	'Ik laat jou niet alleen' Matteüs 6, 24-34	Bert van Balkom Eucharistieviering
zondag 6 maart	' Matteüs 7, 21-27	Joost Koopmans Eucharistieviering overweging: Annemiek Alferink

NB: hierna begint de veertigdaagse voorbereiding op Pasen.

Rust

Een rustpunt in de week, bezinning, onthaasting: dat zijn redenen waarom mensen 's zondags naar de kerk komen. In de Boskapel bouwen we een stilte in aan het eind van de viering. De hele liturgie nog even laten naklinken. Er blijkt ook behoefte aan stilte bij het begin van de viering. Daarom zullen we voortaan, nadat de kinderen naar de nevendienst zijn, in stilte de afgelopen week door ons heen

laten gaan, begeleid door een meditatieve tekst. Nu we het hier toch over hebben: het zou de rust zeer bevorderen, als kapelgangers én koorzangers minimaal drie minuten voor aanvang tot stilte zouden komen. Ook de pastor wil zijn voorgaan graag vanuit rust beginnen, dus bewaar je vragen tot na de dienst.

Sacrament van bemoediging

Zondag 28 november jl. zalfden we Fien Giezen temidden van ons allen met het sacrament van bemoediging. Dit sacrament is er voor mensen die bij ziekte of ouderdom hun krachten voelen afnemen. Ook mensen in crisis kunnen op deze wijze bemoedigd worden. Boskapellers die komende tijd deze zalving willen ontvangen, kunnen zich bij mij melden. Dan wordt u uitgenodigd voor een gezamenlijk gesprek.

In memoriam: Lotje Ligtenberg

Op 12 januari 2011 namen we afscheid van Lotje Ligtenberg, die zolang ze kon (tot 2008) een vaste bezoeker van de Boskapel was. Zij is 82 jaar geworden. De uitvaart van deze vrouw, tijdens haar leven een stille kracht voor velen, was echt een viering; het had iets weg van een feest in zang en muziek, in woord en samenzijn, een kring van honderden mensen bijeengebracht door dit mooie leven. Ja, een uitvaart kan een viering zijn: een zinvol samenzijn van velen, één in gevoelens en gedachten.

Opsteker

Augustinuskenner Paul van Geest zegt: "Voor Augustinus zijn mensen pas echt vrij als zij zich erkend, aanvaard en geliefd weten, zo maar, zonder dat zij dit alles hebben verworven door prestaties te leveren. Dit besef stuurt onze wil meer ten goede dan wij denken. In die zin is het niet een belasting om afhankelijk te zijn van de genade van God en de liefde van de mensen. De erkenning ervan is juist een bevrijding."

Joost Koopmans

Van de bestuurstafel

We hebben op de eerste zondag van het nieuwe jaar met elkaar het glas geheven. Een toast op het eerste jaar waarin we onder één dak verbleven met de CGKV en de wijze waarop dit gegaan is, op de vele zaken die we in het afgelopen jaar hebben aangepakt,

op het feit dat we er nog zijn en verder willen met elkaar. Ons beleidsplan heeft als titel: "Trek steeds verder". Als motto voor 2011 willen wij meegeven: "Wij trekken verder in vriendschap en vertrouwen".

Voortgang van de selectie van een pastoraal werker

We hadden 7 sollicitanten uitgenodigd voor selectiegesprekken op 11, 13 en 17 januari 2011.

Van die 7 hebben er 2 mensen zichzelf teruggetrokken om privé redenen. We hebben 3 mensen afgewezen en gaan met 2 mensen een volgende fase in. Dat houdt in dat we referenties opvragen, een overweging bijwonen en beoordelen en nader in gesprek gaan ter verdieping op de eerste gesprekken. We kunnen vanuit respect voor de privacy uiteraard geen mededelingen doen over de identiteit van de sollicitanten.

In de selectieprocedure zijn leden van de participantenraad en uit verschillende werkgroepen (o.a. liturgie- en voorgangersgroep, koren, vorming, diaconie), de pastor en 2 bestuursleden betrokken.

We kijken terug op een goede eerste ronde, waarin allen de verantwoordelijkheid om namens de gemeenschap een goede selectie te doen zeer serieus namen en goed op 1 lijn kwamen.

Verbouwingsplannen

Zoals bekend staat de verbouwing van de kapel en de nevenruimten gepland in het voorjaar van 2011. Het streven is om voor de bouwvak van 2011 klaar te zijn; het is nog niet duidelijk of dit haalbaar is.

Tijdens de verbouwing zullen we gedurende een periode van 4-8 weken elders tijdelijke huisvesting moeten vinden. Het bestuur gaat op zoek naar een geschikte locatie, bij voorkeur in

de buurt en een ruimte waarin we zelfstandig kunnen vieren.

Enkele Boskapellers zijn uitgenodigd om mee te denken over de inrichting van de gedachtenishoek die na de verbouwing in de plaats zal komen van de gedachteniskapel.

De coördinatie van de inrichting van de gedachtenishoek is in handen van Ans van de Ven.

Bezoekersaantallen

Vanaf april 2009 tellen onze gastheren en gastvrouwen het aantal bezoekers in de zondagse vieringen. Door deze tellingen krijgen we zicht op: welke vieringen meer en minder mensen trekken, of het aantal bezoekers toe- of afneemt, hoe de tendensen zijn in bepaalde periodes van het jaar.

In 2010 is het gemiddelde aantal bezoekers op zondag 11 mensen minder dan in 2009, te weten 94 mensen in 2010 tegen 105 in 2009. Het gemiddelde is dus wel lager, maar het verschil is minder groot dan we in de wandelgangen weleens tegen elkaar zeggen. En gezien de tendens van afnemend kerkbezoek in zijn algemeenheid – die versterkt werd door de negatieve wijze waarop de RK kerk in het afgelopen jaar in de belangstelling heeft gestaan - valt het in de Boskapel nog mee.

Hoogtepunten in de aantallen zijn natuurlijk Pasen, Pinksteren, Allerzielen en Kerst. Het laagste aantal bezoekers was er op Hemelvaartsdag en we hebben in januari minder bezoekers gehad door de aanhoudende gladheid (net als dit jaar overigens). Wat leren we uit deze cijfers?

- Dat het goed is om te blijven tellen, zodat we feiten kunnen vergelijken met meningen en gevoelens. Hiervoor dank en een aansporing aan de gastvrouwen en gastheren om vooral te blijven tellen!
- Dat we natuurlijk ons best willen doen om de neergaande tendens te keren. Het is fijner om te vieren in een goed gevulde kerk – naast de intimiteit van vieren in kleiner verband zoals in de Goede Week. En meer kapelbezoekers betekent dat we meer schouders hebben om de lasten te dragen. Onze Kapelbalans actie sluit hier ook op aan. Binnenkort valt de jaarlijkse uitnodiging om de Boskapelgemeenschap ook financieel te steunen weer bij u in de brievenbus. Mocht u de brief voor de Kapelbalans niet ontvangen, spreek dan onze secretaris Jan Revenberg aan.

Vriendelijke groet namens het bestuur,

Antoinette Meys , voorzitter

(voor vragen of suggesties te bereiken via e-mail:
info@meys.net of ☎ 06 53949471)

Neem niet en lees niet

Koen van Rossum

Toen Augustinus zich op het dieptepunt van zijn geestelijke ellende bevond en hete tranen schreide, hoorde hij ineens een stem die herhaaldelijk sprak: "Neem en lees". Dat moment luidde het keerpunt in zijn leven in. Hij vatte de uitnodiging als een bevel van Godswegen op en nam het boek ter hand dat hij kort tevoren had weggelegd. De eerste de beste tekst die hem onder ogen kwam, maakte deel uit van Paulus' brief aan de Romeinen (Rom. 13, 13-14), een aansporing om zich met de Heer Jezus Christus te bekleden.

Het instituut dat Augustinus in 1295 tot kerkleraar uitriep, heeft in 1559 bij monde van paus Paulus IV ten tijde

van de Contrareformatie een ander geluid laten horen, dat geen ge- maar een verbod inhield: Neem niet en lees niet! Ik duid op de Index Librorum Prohibitorum, de lijst van verboden boeken. Eeuwenlang is deze van kracht gebleven en steeds aangevuld en herdrukt. Tot in het midden van de 20e eeuw zijn er boektitels aan toegevoegd; zo bijvoorbeeld alle boeken van Jean-Paul Sartre, de opera omnia en die van André Gide. Met deze lijst beoogde de Kerk de haar toevertrouwde gelovigen te behoeden voor dwalingen en ketterse opvattingen. Uiteindelijk is de index na Vaticanum II in 1966 vervallen verklaard.

Vanwege mijn studie Nederlands zou ik wellicht boeken onder ogen kunnen krijgen die voor katholieken verboden waren. Om deze toch te kunnen bestuderen – niet vanwege de inhoud maar om de taal waarin ze geschreven waren – had ik een leesvergunning nodig. Via de studentenpastoor kreeg ik begin jaren '50 van de vorige eeuw een in fraai kerklatin gestelde toestemming om zulke boeken te bestuderen. Dit document, gesierd met het wapen van Mgr. de Jong, toen kardinaalaartsbisschop van Utrecht, is ondertekend door zijn coadjutor Mgr. Bernard Alfrink. In vertaling luidt het als volgt:

"Johannes de Jong, bij de gratie van God en de Apostolische Stoel aartsbisschop van Utrecht, aan onze in Christus beminde Koenraad Willem Jozef van Rossum, ingeschreven in de Utrechtse studentenparochie, zaligheid in de Heer.

Vertrouwend in de Heer op uw rechtzinnig geloof, uw rechtschapenheid, uw wetenschappelijke kennis en uw zedelijk gedrag, verlenen wij u op grond van de bijzondere volmacht ons verleend door de Heilige Stoel, bij deze voor drie jaar toestemming om zekere boeken en geschriften die verboden zijn ter hand te nemen en te lezen, ook wanneer zij opzettelijk

in strijd zijn met de godsdienst – er voor wakend evenwel dat zij niet in handen van anderen komen – hetzij om deze te bestrijden, hetzij als ondersteuning van

het heilig ambt en de daaruit voortvloeiende taak, hetzij als hulp bij een eervolle studie; werken die opzettelijk over ontuchtige zaken gaan uitgesloten".

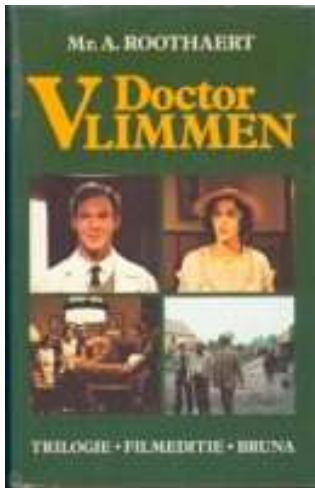
Dank zij deze toestemming heb ik één boek dat voor anderen verboden lectuur was zonder gewetensbezwaar kunnen lezen en bestuderen: de bijbelvertaling die bisschop Ulfilas (310-383) gemaakt heeft. Hij stamde uit het volk van de Goten, bracht jaren door in het Romeinse rijk en werd missionaris onder zijn eigen volk. Tot bisschop benoemd door Eusebius vertaalde hij het Nieuwe Testament in het Gotisch, waarvan slechts fragmenten zijn overgeleverd. Deze teksten vormen de voornaamste bron om het Germaans in zijn oorsprong te bestuderen.

Dat deze vertaling later door Rome tot verboden lectuur verklaard is, vindt zijn verklaring in het feit dat Ulfilas de richting van Arius was toegedaan. Het Arianisme is als ketterij bestempeld en was al op het concilie van Nicea in 325 veroordeeld; het had onder de West- en de Oost-Goten veel aanhangers.

Uit de periode dat de index nog van kracht was, stamt het verhaal van een Utrechtse katholieke boekverkoper, die op een dag bezoek kreeg van de deken van Utrecht, Mgr. B.A. de Wit. Het illustreert hoe ver de bemoeienis van de Kerk inzake lectuur ging. De deken had een ernstige klacht: hij had vernomen dat er in de betreffende boekhandel een boek was verkocht dat op de index stond. Toen de boekverkoper vroeg om welk boek het ging, moest de deken het antwoord schuldig blijven. Hij kon alleen vertellen hoe groot het boek was en hoe dik ongeveer. Na de belofte van de boekverkoper dat hij erop zou toezien dat dergelijke boeken niet meer in zijn zaak verkocht zouden worden, ging de deken met een gerust hart weer zijns weegs.

Boeken met een katholieke signatuur, of het nu over theologie, dogmatiek, moraal, kerkgeschiedenis dan wel heiligen ging, dienden vóór het publiceren een kerkelijke goedkeuring te krijgen. Het canonieke recht heeft twee hoofdstukken die gewijd zijn aan de kerkelijke boekenwet. De goedkeuring was drieledig: nihil obstat, imprimatur en evulgetur (er is geen bezwaar tegen, het mag gedrukt en het mag verspreid worden). Ofwel de auteur ofwel de uitgever diende deze toestemming aan te vragen bij een daartoe door de bisschop benoemde censor (a.h.d., ad hoc deputatus, hiertoe gemachtigd). Meestal zorgde de auteur zelf voor deze goedkeuring door zijn manuscript aan de censor voor te leggen. Uit eigen ervaring kan ik hier ook vermelden dat de aanvraag wel eens een formaliteit was; die werd dan even door de uitgever telefonisch geregeld. Op het Albertinum woonde een dominicaan die censor was in het Bossche bisdom. Ik stuurde hem nogal eens de drukproef toe van een boek dat niet zonder kerkelijke goedkeuring kon worden uitgegeven. Een dag later kwam hij zijn huiswerk inleveren, met het fiat. Voor deze dienst werd hij steevast beloond met vijf gulden. Behoorde de auteur tot een kloosterorde of congregatie, dan diende ook de kloosterlijke overheid toestemming tot publicatie te geven: cum permissu superiorum.

Veel ophef veroorzaakte de roman van Mr. A. Roothaert: *Doctor Vlimmen*, verschenen in 1937. De hoofdfiguur is veearts, die het Noord-Brabantse dorpsleven in al zijn facetten meemaakt. De auteur, geboren en getogen Brabander, heeft een strengkatholieke opvoeding gehad die hem later is opgebroken. Volgens het Lectorrepertorium geeft Roothaert in zijn boeken "op agressieve wijze een door rancune gevoede, eenzijdige alsmede beledigende visie op de katholieke godsdienst, zijn bedienaars en belijders". Eén van de romanfiguren in *Doctor Vlimmen* ondervindt grote moeilijkheden in zijn aanraking met de kerkelijke echtscheidingsrechtbank. Dit onderdeel van de roman stoelt op de ervaringen van een Eindhovense banketbakker, die op goede gronden verzocht had om ontbinding van zijn huwelijk, een verzoek dat niet door de kerkelijke instanties werd gehonoreerd. In onverbloemde taal wordt deze affaire door de auteur in beeld gebracht en de kerk als instituut wordt hierbij niet gespaard. Met name de lokale kerkelijke overheid – het bisdom Den Bosch – krijgt er van langs.

Dit was voor de toenmalige Bossche bisschop, Mgr. A.F. Diepen, aanleiding het boek *Doctor Vlimmen* in zijn diocees te verbieden; het mocht niet verkocht of op voorraad gehouden worden in de boekwinkels.

Omdat Nijmegen in het grensgebied van het bisdom Den Bosch ligt en Lent aan de overkant van de Waal tot het aartsbisdom Utrecht behoort, was het voor Nijmeegse lezers gemakkelijk een exemplaar van *Doctor Vlimmen* aan te schaffen. Ze hoefden daarvoor alleen maar even de brug over; in Lent was het boek niet verboden! "Was mijn boek maar op de Index geplaatst, dan had het nóg meer succes gehad" heeft de auteur ooit verzucht.

De initialen van de bisschop – A.F.D. – werden in zijn diocees ook gelezen als afkorting van *Alles Flink Dicht*, een verwijzing naar zijn strenge regels voor de kleding van meisjes. Op Brabantse meisjesscholen die door zusters werden geleid waren korte mouwen en jurkjes tot aan de knie verboden.

De moeders losten dit op door afknoopbare mouwtjes en rokzomen te naaien. En zo blijkt maar weer: aan ieder probleem kan een mouw gepast worden, of het nu om boeken dan wel kleren gaat.

Het interview

Interview met Karel Peijnenborg

Karel is geboren in Vught op 17 februari 1957 als oudste in een gezin van 4 kinderen. Omdat zijn vader vaak van baan verwisselde verhuisde het gezin

meerdere keren. In Oss ging hij naar de lagere school, de middelbare school (gymnasium β) volgde hij op het Thomas a Kempis College in Arnhem. Daarna ging hij in Nijmegen theologie studeren. De studie was geen succes en Karel hield er na een tijdje mee op; zelf denkt hij dat hij nog niet rijp was voor die studie. Hij ging tijdelijk terug naar zijn ouders die inmiddels in Haren bij Groningen woonden. In Groningen werkte hij 2 jaar op de Openbare Bibliotheek, verder deed hij

allerlei klussen of leefde van een uitkering. Hij "dook het actiewezen in". Het was de tijd van het verzet tegen kernenergie en later van de protesten tegen kernwapens in Nederland. Hij deed mee met allerlei demonstraties. Karel woonde inmiddels in een woonbootje. Deze hele tijd in Groningen beschrijft hij als turbulent.

Karel is katholiek ("modern", zegt hij!) opgevoed. In Oss was hij misdienaar en zong in een jongenskoor. Hij vond het reuze aantrekkelijk om misdienaar te zijn. Als er een begrafenis was, werd hij met nog een ander uit de school geplukt en mochten zij in misdienaarstenuue met emmer en kwast zelfstandig naar de begraafplaats lopen. Daarbij is wel het een en ander gezegend! Hij stond altijd positief ten opzichte van de Kerk: het was de tijd van hoop op veranderingen in de Kerk na Vaticanum II, hoewel het toen ook al duidelijk werd dat het niet zo soepel zou gaan. In zijn Groningse tijd bezocht hij Taizé, sloot zich aan bij een Taizé-groep in Groningen en bezocht internationale Taizé-bijeenkomsten in Rome en Parijs. De theologie bleef trekken en in 1983 besloot hij om die studie weer op te pakken. Deze keer met succes. Hij studeerde af op het aandachtsgebied dogmatische theologie met als bijvak informatica. Zijn scriptie ging over 'computerondersteunde analyse van dogmatische teksten'.

Karel was een jaargenoot van Annemiek Alferink, zij studeerden samen en zijn met elkaar getrouwd. Annemiek kreeg na haar studie en een pastoraal jaar een baan als Pastoraal Werker en dat heeft de keuze van Karel beïnvloed: "2 Pastoraal Werkers in een gezin is niet echt handig!" Karel reageerde op een advertentie voor vertaler van computerhandboeken (van Engels naar Nederlands) en dat doet hij tot op heden, hoewel er door de economische crisis nu veel minder werk voor hem is.

Hoe ben je in de Boskapel terechtgekomen? En sinds wanneer ben jij zo actief in de Boskapel?

Via Annemiek! Zij was Boskapeller van het eerste uur en vanaf 1983 kwam ik er ook. Het was de tijd van Mario van den Berg. Annemiek zat in de beleidsgroep van de Boskapel. Ik voelde me er meteen thuis. Ik werd betrokken bij het 'Open Huis'-project voor asielzoekers, waarvoor de augustijnen een plek boden. Het was een project van de Boskapel en de diaconie van de protestanten samen. Na het vertrek van Mario in 1997 belandde de Boskapel in een crisis. Joost Koopmans, die al sinds 1990 medewerker van Mario van den Berg was, nam uiteindelijk in 1997 de leiding van de Boskapel over. In die tijd zijn allerlei democratische structuren ingevoerd, zoals het Bestuur van de Boskapel en het Kapeloverleg. Joost moest wel een hele nieuwe groep medewerkers aantrekken. Vanaf die tijd zijn Annemiek en ik actief betrokken bij de Boskapel. Er kwam een theologenberaad, waar Annemiek en ik ook in zaten. We dachten na over alternatieve vieringen zonder priester. Toen het tijd was deze vieringen in de praktijk te brengen, heeft het Theologenberaad zijn taak beëindigd en stapte ik over naar de Liturgiegroep en de later gevormde Voorgangersgroep, die tot voor kort begeleid werd door Toine Mangnus. We kwamen uit op de Gedachtenisviering: een viering met brood en wijn zonder 'instellingswoorden'. Dat gaf uiteindelijk problemen met de augustijnen. Ik zelf voelde me er als voorganger ook niet echt gelukkig mee. Als voorganger zou je toch een wijding moeten hebben en daarom zouden de criteria voor (priester)wijding aangepast moeten worden. Daar dit voorlopig niet in het verschiet ligt, hebben de dominicanen in hun brochure 'Kerk en ambt' (2007) aanbevolen dat ook niet-gewijden in de Eucharistie zouden moeten kunnen voorgaan. In de Boskapel zijn we uitgekomen op de Agapè-viering.

Ik zing in Capella Silvestris, het koor dat door Joost in 1999 is opgericht en waarvan ik in het begin dirigent geweest ben, maar al snel nam Jan Habraken dit van mij over. Ook beheer ik sinds enkele jaren de website van de Boskapel en, sinds de Boskapel zelfstandig is, zit ik de Beraadsgroep "*Identiteit van de Boskapel*".

Heeft de huidige Agapè-viering een definitief karakter? Ik zou bij voorbeeld graag zien dat de voorgangers zelf de schalen met brood en honing zouden aanbieden.

"Dat zou teveel op een Eucharistieviering lijken. We hebben gekozen voor een vorm die de minste problemen op zou kunnen leveren, maar deze vorm hoeft niet definitief te zijn."

Je bent lid van de Familia Augustiniana: wat is de relatie van de Familia met de Boskapel?

"De Familia Augustiniana is door Joost in de Boskapel gestart, omdat vanuit de augustijnen behoefte bestond de augustijnse spiritualiteit door te geven nu er steeds minder augustijnen zijn. De augustijn Wim Sleddens had in de Lindenholt als eerste zo'n familia-groep. Hierna kwamen er nog meer groepen, ze maakten

met elkaar contact en groeiden uit tot een zelfstandige organisatie in Nederland. De familia-groep van de Boskapel is dus zelfstandig en in die zin 'los' van de Boskapel, maar 5 van de 8 leden zijn Boskapellers! De Familia biedt haar diensten aan de (toch augustijnse) Boskapel door de jaarlijkse Augustinusviering te verzorgen en de meditatieve vieringen op woensdagen. De meditatieve vieringen zijn voor iedereen toegankelijk en draaien altijd rond teksten van Augustinus. Verder organiseer ik binnen de Boskapel een leesgroep, waarin we de Belijdenissen van Augustinus lezen".

Wat denk je van de toekomst van de Boskapel?

"Ik ben optimistisch! De groep die er nu is, kan het best nog lang uithouden. Natuurlijk zijn er hobbels te nemen: het zelfstandig zijn, en het feit huurder te zijn van de Boskapel, hebben we nog niet helemaal verwerkt. Want hoewel we dat zelf niet zo voelen zijn we in de ogen van de kerkleiding buitenkerkelijk geworden! Hoe zal het gaan met een nieuwe pastor? Dat scholieren en studenten, op een enkele uitzondering na, geen deel uit maken van de Boskapelgemeenschap baart mij niet zo'n zorgen. Zolang er maar jongvolwassenen van een jaar of 30 komen: deze mensen zijn, in tegenstelling tot scholieren en studenten, bezig zich ergens te vestigen; aan hen moeten wij iets bieden dat hun aanspreekt".

Heb je nog hobby's, Karel?

"Ik heb weinig tijd voor hobby's en ik realiseer me dat ik van de Boskapel mijn hobby gemaakt heb en van mijn hobby mijn leven! Nu ik dat zo uitspreek, moet ik daar toch eens kritisch naar kijken!"

Mechy Dolmans- van Oosterhout

Dank aan de Boskapellers

Tijdens de Kerst was Namibië even heel dicht bij Nijmegen. Boskapellers toonden zich zeer betrokken bij de vrouwen van "Friendly Haven" in Windhoek. De solidariteit met de Namibische slachtoffers van huiselijk geweld, sterkt de hulpverleners en betrokkenen bij hun inzet voor deze kwetsbare groep. De Nederlandse stichting 'Vrienden van Friendly Haven' is dankbaar dat het deze actie tijdens Kerst kon organiseren. Samen bracht u 1600 Euro bij elkaar voor de verbetering van de veiligheid van het huis. Dit is een indrukwekkend bedrag waarmee in Namibië veel kan worden gerealiseerd. Wij zijn u zeer erkentelijk. Later dit jaar krijgen we vanuit Namibië meer details over de besteding van dit geld. We komen dan graag nog eens bij u terug. In de tussentijd kunt u "Friendly Haven" ook volgen op www.friendlyhaven.org/vriendenvan.html.

Marie-Louise Groen

Voor u gelezen:

Augustinus' De stad van God, boek XXI (2)

Chris Dijkhuis

De hoofdstukken 5 t/m 8 van boek XXI gaan over wonderen in vervolg op onder meer Augustinus' beschrijving van gebluste kalk (zie vorige aflevering van 'Op de Hoogte'). Ongelovigen vragen, als wij de goddelijke wonderdaden verkondigen, een redelijke verklaring van die gebeurtenissen. Die kunnen wij niet geven en dus houden zij wat wij zeggen voor onwaar. Daar staat tegenover dat er in boeken veel dingen zijn opgetekend en wel feiten die nog steeds te constateren en evenmin verklaarbaar zijn. "Ik ga die dingen nu niet allemaal behandelen, maar beperk me tot een klein aantal", schrijft Augustinus. Hij komt dan met negen natuurverschijnselen. Drie voorbeelden. In Noord-Afrika bij de Garamanten is er een bron die overdag water heeft dat zo koud is dat je het niet kunt drinken en 's nachts zo warm dat je het niet aan kunt raken. Pyriet kun je niet aanraken, het is dan ook genoemd naar het Griekse woord 'pur' (vuur). In Cappadocië raken merries drachtig van de wind en de veulens die zo verwekt zijn worden niet ouder dan drie jaar. Laten, zo sluit Augustinus niet zonder enig leedvermaak af, die zaken maar eens verklaard worden door lieden die zeggen dat het onmogelijk is dat vlees brandt en niet verteerd wordt en pijn voelt zonder dat het sterft. Het besluit van hoofdstuk 5 brengt dan weer rechtstreeks het laatste oordeel in beeld:

"Bij zulke werken van God schiet het verklaringsvermogen van 's mensen hart nu eenmaal te kort: het onvermogen van de mens om een redelijke verklaring te geven maakt daarom die toekomstige gebeurtenissen evenmin onbestaanbaar als het de huidige verschijnselen verhindert te bestaan."

Nu kan het zijn, zo begint hoofdstuk 6, dat men zegt dat die verhalen niet kloppen en wat er over geschreven is al evenmin. Als wat er beweerd wordt over het laatste oordeel waar is, dan zou ook een verhaal waar zijn over een tempel van Venus waar een kandelaar staat die in de open lucht altijd blijft branden en zelfs niet dooft bij storm of regen. Augustinus kan hierop natuurlijk niet zeggen dat dat onzin is zonder zijn eigen positie in het gefingeerde debat te ondergraven. Daar is hij niet bang voor, hij voegt er zelfs nog een hele serie wonderen aan toe en wel wonderen die teweeg zijn gebracht door menselijke en magische vaardigheden. Met die magische vaardigheden bedoelt hij: vaardigheden van de demonen die zich van mensen bedienen en ook zelf rechtstreeks werkzaam zijn. Waar het die menselijke vaardigheden betreft komt Augustinus met een verhaal van Plinius (Nat.Hist. XXXIV,14,148), dat lang na hem door Rufinus van Aquileia (ca. 345-410/11) als bedriegerij wordt vermeld:

"Op die manier waren er bijvoorbeeld in de vloer en het zoldergewelf van een bepaalde tempel magneetstenen van een aangepaste grootte

aangebracht, waardoor in de lucht halverwege tussen die twee stenen een ijzeren beeld hing: voor wie niet wisten wat er boven en beneden zat, gebeurde dit dan ook door de macht van een godheid."

De mens vermag veel, zo besluit het hoofdstuk, hoeveel te meer is God dan in staat dingen te doen die voor ongelovigen niet zijn te geloven, maar voor zijn macht makkelijk te verrichten zijn: Hij heeft immers zowel de kracht die in de stenen en andere dingen aanwezig is, geschapen als het vernuft van de mensen die daar zo'n wonderlijk gebruik van maken.

Waarom, zo staat in hoofdstuk 7, zou God niet kunnen bewerken dat zowel lichamen van de doden kunnen verrijzen als lichamen van verdoemden door een eeuwig vuur gepijnigd kunnen worden? Hij heeft immers de wereld gemaakt die in de hemel, op de aarde, in de lucht en in de wateren zo vol van wonderen is. De opmerking van degenen die alle verschijnselen die niet te verklaren zijn afdoen met de opmerking "Dat is de kracht van de natuur." kwalificeert Augustinus als kort en afdoende. Waarom zegt hij dat? "God is de schepper (auctor) van al wat natuur is."

Als lezer en samenvatter en dus ook noodgedwongen samensteller van een selectie uit het kolossale werk van Augustinus ben ik wel eens geneigd een analyse te maken van dergelijke gefingeerde debatten met een grote wederzijdse doodoenerdichtheid. Dat zou de opzet van deze serie en ook mijn deskundigheid te boven gaan. De uitdrukking 'videant peritiores' (vrij vertaald: degenen die er echt verstand van hebben, moeten er maar eens hun licht over laten schijnen) is hier op zijn plaats, dunkt me.

Het kwartet hoofdstukken over wonderen wordt afgesloten met een beschouwing over een plotselinge verandering in de natuur. Onze tegenstanders, zo zegt Augustinus, geloven niet dat menselijke lichamen eeuwig kunnen branden: zo is de menselijke natuur volgens hen nu eenmaal ingericht. Als wij dus Adam en Eva in het paradijs aanvoeren om duidelijk te maken dat er wel degelijk een verandering in de natuur kan plaatsvinden dan geloven ze niet dat de eerste mensen na de zondeval pas sterfelijk werden. Daarom voert Augustinus veranderingen in de natuur aan die in de boeken van hun eigen grootste geleerden staan. Hij beperkt zich wel tot één gebeurtenis en een letterlijke vertaling van een fragment van Varro die een aantal bronnen noemt over een tijdelijke verandering van kleur en baan van !de ster! (Augustinus gebruikt het woord 'stella') Venus.

"Een schrijver van Varro's betekenis zou het gebeurde zeker geen wonderteken hebben genoemd, als hij niet gemeend had dat het in strijd met de natuur was geweest." ... "Een wonderteken gebeurt dus niet in strijd met de natuur, maar in strijd met wat als 'de natuur' bekend is."

Daarna komt Augustinus nog met voorbeelden uit het Oude Testament als Josuë bij het stilstaan van de zon en het wijken van de Jordaan (Jos. 10,13 en 3,16) en ook de Jordaan voor het oversteken van Elia en Elisa (2Kon.2,8 en 14). Alle wonderen, zo besluit hij, dienen er toe om tevoren te laten zien dat God werkelijk

zal gaan doen wat Hij aangekondigd heeft met de lichamen van de mensen te zullen doen. Daarbij zal hij Hem niets worden voorgeschreven, ook niet door enige wet van de natuur.

Lees dus: de ons bekende natuur.

(wordt vervolgd)

Amnesty informatie

Namens de Amnestygroep: Thea Schouten

Sinds een vergadering van Amnesty International in 2007, heeft Amnesty haar werkterrein op wereldniveau uitgebreid. Het betreft dus niet meer alleen schendingen van vrijheid van geweten en van meningsuiting; de "gewetensgevangenen". Het werkterrein beslaat nu het volledige spectrum van de mensenrechten, dus ook economische, sociale en culturele rechten en de rechten op seksueel gebied. Ook werkt Amnesty nu samen met andere ontwikkelingsorganisaties. Amnesty zorgt zelf niet voor scholen of ziekenhuizen, maar kijkt wel of iedereen daar gebruik van kan maken. Dus of er sprake is van discriminatie.

Nu zijn niet alle Amnestyleden in Nederland het eens met deze uitbreiding van het werkterrein en zelfs in ons eigen groepje is er verschil van mening.

Misschien hebt u het al gemerkt bij de laatste Groetenactie; naast "gewetensgevangenen" sturen we tegenwoordig ook kaarten naar familie van "verdwenen mensen" of naar groepen mensenrechtenactivisten. Wij, als Amnestygroepje, moeten wel wennen aan al die veranderingen. Maar we proberen de oorspronkelijke doelstelling "opkomen voor gewetensgevangenen" zoveel mogelijk te blijven volgen. Daarnaast is het ook goed om over veranderingen na te denken en te kijken wat we wel en wat we niet goed vinden. De doelgroep van onze Groetenactie is dan ook wat uitgebreid.

In ieder geval hopen we u nog dikwijls te ontmoeten bij onze acties. Bij de actie van 23 januari heeft u ons van alle kaarten verlost en we hopen dat de gevangenen weer een steuntje in de rug gekregen hebben.

Wat zoek je?

Op 22 februari is er voor de tweede keer in de Boskapel het spiritueel café.

Patrick Oude Alink
(mede-initiatiefnemer)

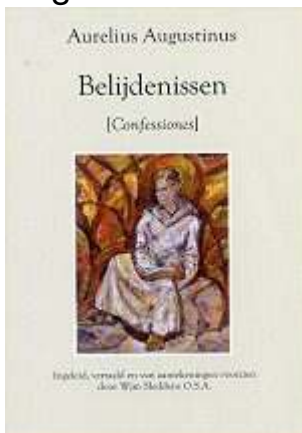
Op deze avond worden in het bijzonder 30-plussers uitgenodigd om met elkaar van gedachten te wisselen waar ieders vragen en verlangens liggen met betrekking tot spiritualiteit.

Mochten er Boskapellers zijn die in hun naaste omgeving dertigers of veertigers kennen die hier misschien ook eens met anderen over van gedachten zouden willen wisselen, dan wil ik je vragen hen voor deze avond uit te nodigen en samen naar deze avond te komen. In een informele sfeer bespreken we dan het onderwerp "Wat zoek je?".

Aanmelden voor de leesgroep Belijdenissen

Er zijn een paar plaatsen vrijgekomen in de leesgroep die de *Belijdenissen* van Augustinus leest. Niet alleen is de *Belijdenissen* een van de bekendste werken van Augustinus, het is ook een van de grote teksten uit de wereldliteratuur, geschreven door een inspirerende persoonlijkheid. Waarom zouden mensen de *Belijdenissen* willen lezen? Uit nieuwsgierigheid alleen? Dat kan, maar de *Belijdenissen* gaan niet alleen over Augustinus en zijn zoektocht naar God, maar ook over ons en onze zoektocht naar God. Toch kan het lezen ervan een hele uitdaging zijn, ook al lees je het in een nieuwe, toegankelijke vertaling. Maar het is onze ervaring dat samen lezen helpt om het boek en Augustinus (en onszelf) beter te begrijpen.

We zijn nu bezig met boek 9, maar dat is geen enkel bezwaar: wie wil kan aanschuiven. Sterker nog, wie de volgende keer, op 10 februari (om 13.30 uur in de Boskapel), aanwezig is, valt met zijn of haar neus in de boter, omdat we net bij een van de indrukwekkendste stukken van het boek zijn: het zogenoemde visioen van Ostia.

Aanmelding bij Karel Peijnenborg (024-3786859).

Projectkoor tijdens de Paaswake

*Namens Capella Silvestris
Hugo Esser*

Capella Silvestris zingt dit jaar in de Paaswake. Na het mooie succes samen met de gastzangers op eerste kerstdag vorig jaar in de Boskapel, willen wij deze formule voortzetten.

Als U in de Paaswake, die dit jaar op 23 april om 20.00 uur is, mee wilt zingen dan bent U van harte welkom.

U kunt zich aanmelden bij Hugo Esser (tel.nr. 024 3560070); ook voor verdere informatie zoals de eventuele extra repetities die gehouden worden.

Onderhoudsdag ten behoeve van het Augustijnenbos; kans voor de kerk om de buurt te leren kennen!!

Op 19 februari 2011 organiseert de stichting Augustijnenbos een onderhoudsdag. Deze stichting is vorig jaar opgericht uit zorg voor het bos van en rond de Boskapel. Veel buurtbewoners hebben zich sterk gemaakt voor deze stichting en intussen is de stichting erkend door de (burgerlijke) gemeente Nijmegen en heeft zij ook toestemming gekregen om het bos in samenwerking met de gemeente te onderhouden.

Onze kosters hebben het plan om op deze dag in de kerk de vrijwilligers soep aan te bieden met als doel het leren kennen van buurt en kerkgemeenschap.

Een uitgelezen kans voor ons als gemeenteleden om samen te werken met burens in de omgeving van de kerk.

Wie doet er deze dag mee om onder leiding van het bestuur van de stichting een dagje te helpen?

Het gaat om het weghalen van zieke bomen, het snoeien van gezonde bomen enz..

Graag snoeischaar en gereedschap meenemen.

Wie mee wil doen kan zich opgeven bij stichting@augustijnenbos.nl

Contactpersonen voor de Boskapel: Garrie Zwarts en Renata Dijkstra

"Un als der Rebbe tantst"

MUZIEK en VERHALEN van de CHASSIDIM

zondag 27 februari 2011, 15.30 uur

Titus Brandsma Memorial Nijmegen

KEIZER KARELPLEIN

Ensemble Klezmore en vrienden

Ron Manheim, verteller, zanger

Ben Immens, klarinet

Karin Peters, accordeon

Nikolaj Frank Jensen contrabas

Thomas Ruffmann, viool

Door muziek en dans nader tot G'd te komen; in de mystieke volksvroomheid der Chassidim was dit de koninklijke weg. Het Nederlands/Duits ensemble KLEZMORE brengt die oude traditie weer tot leven, ook voor "ongelovigen", met moderne muzikale middelen, met ruimte voor improvisatie en "Schwung". De toeschouwers worden bij de NIGUNIM, liederen zonder woorden, CHOSIDIDLS, een populaire dans, Freylechs en Horas uitdrukkelijk uitgenodigd om mee te zoemen en mee te dansen!!

VERENIGING BUREN ZONDER GRENZEN / NACHBARN OHNE GRENZEN

en DE TITUS BRANDSMA GEDACHTENISKERK nodigen u van harte uit!

Gratis toegang, uw gift voor het project GIGAT HAVIVA, vredeseducatie voor Joodse en Palestijnse jeugd in Israël-Palestina, wordt op prijs gesteld.

Bezinning, ontmoeting en verdieping

Voorjaar 2011

Lezingen:

dinsdag 8 februari 2011

Eenzaamheid

Annemarie Revenberg
rouw- en verliesbegeleider

dinsdag 1 maart 2011

Op weg met een pelgrim

dr. Joop Smit osa, exegeet en
voormalig universitair docent
Universiteit Utrecht.

dinsdag 5 april 2011

Doortocht door de dood?

prof. dr. W.J.C. Weren,
hoogleraar Bijbelweten-
schappen Universiteit Tilburg

dinsdag 3 mei 2011

Johannes: ook nu nog ons een pastor

prof. dr. J.G. Watt,
hoogleraar Exegese Nieuwe
Testament en Bronteksten van
het christendom, Radboud
Universiteit Nijmegen.

spiritueel café:

dinsdag 22 februari 2011

Wat zoek je?

Joost Koopmans osa,
pastor van de Boskapel

dinsdag 22 maart 2011

Sacrale dans

Froukje Anjema, docente
Meditation des Tanzes –
Sacred Dance

dinsdag 17 mei 2011

Verlangen

Antoinette van Gulp,
geestelijk begeleidster.

dinsdag 14 juni 2011

Op adem komen

Annemarie Revenberg

Gespreksgroepen:

maandag 14 februari

Augustinus in het leven van alledag

Joost Koopmans en
Annemieke Pacilly.

datum in overleg vast te stellen

Oecumenische gespreksgroep

Rinus Bal.

datum in overleg vast te stellen

Leesgroep algemeen

Gerard Willems.

eenmaal per maand in overleg

Oecumenische bijbelleesgroep

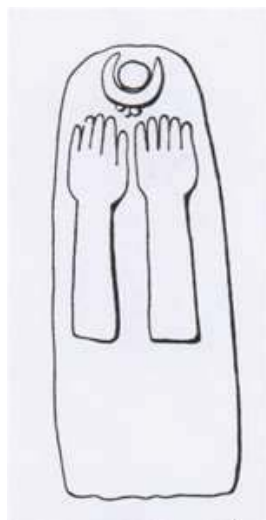
Henk Gols,
Peter van der Vange en
Rinus Bal.

één (donderdagmiddag) in de maand

Belijdenissen van Augustinus

Karel Peijnenborg theoloog en
lid Familia Augustiniana Ned.

In de Boskapel is een brochure beschikbaar met uitgebreide informatie en
aanvangstijden.

Kapelbalans actie

De kapelbalans actie is voor de Boskapel de belangrijkste bron van inkomsten.

Doe daarom mee!!

U kunt uw bijdrage overmaken op:

Postbank: 22 06 916 of

Rabobank: 15 78 32 856

t.n.v. Stichting Augustijns Centrum de Boskapel